

Datum

2025-04-22

Adress

Diarienummer

SN-2025-626

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

**Remiss Boverkets rapport 2024:26 Uppdrag att främja en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn
STK-2025-355**

Servicenämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Servicenämnden välkomnar utredningen och ser den som ett steg i rätt riktning för att främja en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn. Det är positivt att Boverket lyfter behovet av digitala verktyg, samt vikten av information och vägledning för att stödja förändringsarbete och förändrade attityder kring nyproduktion där Malmö stad nu i största möjliga utsträckning bör utgå från befintligt bestånd innan det byggs nytt. Särskilt uppskattas fokus på inspiration och vägledning samt att frågan om kontrollplaner uppmärksammas. Även de samhällsekonomiska vinsterna i form av ökad sysselsättning och nya yrkesroller inom återbruk lyfts som en viktig del i omställningen.

Servicenämnden efterlyser större fokus på lagstiftningens roll, där exempelvis lagen om offentlig upphandling (LOU) och plan- och bygglagen (PBL) utgör försvårande omständigheter för ett mer cirkulärt byggande. Förslag ges om att utreda tillämpning och möjligheter till förändring i regelverk, särskilt kopplat till återbruk och planprocessen. Ekonomiska hinder bör också belysas mer, exempelvis kostnadsbalansen mellan material och arbetskraft. Dessutom föreslås att både privata och offentliga aktörer inkluderas tydligare som viktiga omställningsaktörer. Slutligen påpekas att Boverket bör stödja kommunerna mer aktivt i uppföljning av kontrollplaner och att förvanskingsförbudet enligt PBL kan utgöra hinder för nyttjande av befintliga byggnader.

Yttrande

Servicenämnden välkomnar utredningen och anser det är ett kliv i rätt riktning för att främja en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn. En viktig aspekt för att främja ett cirkulärt byggande är att det finns effektiva digitala verktyg att tillgå.

Boverket tar ett bra grepp om den frågan i rapporten, vilket servicenämnden ser som positivt. I rapporten lyfts att information och vägledning är viktigt för att bidra till omställningen till cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn. Nya material värderas ofta högre än begagnade och det finns en ”nybyggnadsnorm” som gör att det bedöms som lättare och bättre att riva det gamla och bygga nytt. Inspiration, information och vägledning kan bidra till att attityder och värderingar utvecklas. Det ser servicenämnden som mycket positivt. Att arbeta mer cirkulärt innebär ett förändringsarbete och då är information och vägledning viktigt.

Servicenämnden föreslår att utredningen tar hänsyn till bevarandet av byggnader, varsam renovering eller nyttjande av lokalt tillgängliga material som en viktig del för att främja en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn. Detta kan med fördel tas med och vidareutvecklas från nuvarande fokus på återbruk.

Förslagsvis borde regeringen ge Boverket i uppdrag att tillsammans med annan myndighet, exempelvis Skatteverket, utreda de ekonomiska hinder som nämns i rapporten. Främst kostnadsfördelningen mellan tid och arbetskostnader, där material är billigt relativt arbetstid. Samt andra ekonomiska styrmedel för att exempelvis återbrukade material får lättare att konkurrera med produkter utan återbrukspotential. Det slås fast att dessa är centrala aspekter och då bör de också ges prioritet.

Servicenämnden vill påtala att utredningen fokuserar mer på incitamentsmodeller för näringslivet att ändra sig än lag- och regelförändringar. Detta ses som problematiskt, då LOU och PBL i vissa fall utgör försvårade omständigheter för en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn och därmed hade behövt likvärdigt fokus. Därför föreslår servicenämnden att ett större fokus kunnat läggas på hur man kan ändra i regler och lagar samt i tillämpandet av regler och lagar. Servicenämnden ser gärna att en utredning kring hur tillämpning av portalparagrafen i PBL kan tillämpas i större omfattning för att underlätta för cirkulärt byggande. Exempelvis i syfte att kunna använda återbruk, bädla förutsättningarna för mer innovation samt möjlighet att kunna göra avvikelser från detaljplan enligt PBL 9 kap. 31b § p.1.

Servicenämnden ser det som fördelaktigt om Boverket framåt kan ge stöd och/eller information till kommuners planhandläggare för att skapa goda förutsättningar för cirkulärt byggande inom ramen för detaljplaner. Detta eftersom servicenämnden upplever att detaljplaner kan vara ett hinder för ett cirkulärt byggande.

Enligt förvanskingsförbudet får byggnader som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt enligt PBL inte förvanskas. Här anser servicenämnden att det i rapporten bör lyftas att förvanskingsförbudet kan försvåra nyttjandet av befintlig bebyggelse, där förvanskingsförbudet kan utgöra ett hinder när kommuner vill ändra användningsområdet för sina befintliga byggnader.

Servicenämnden vill vidare lyfta att privata beställare är lika viktiga som de kommunala och offentliga beställarna i omställningen. Därför föreslår servicenämnden att denna del, ”Viktiga aktörer i omställningen” (sidan 15, Boverkets rapport 2024:26) ses över och utvecklas.

Servicenämnden ser det som positivt att rapporten lyfter att reglerna om kontrollplan behöver ses över. Däremot anser servicenämnden att Boverket kan vara tydligare i rapporten om att det behövs stöd till kommunerna från Boverket att följa upp kontrollplaner knutet till rivningsloven (sidan 16, Boverkets rapport 2024:26). Boverket hade kunnat agera stöd till Sveriges kommuner i denna fråga.

Förslag på vidareutveckling i rapporten som kan skänka mervärde är frågan kring hur cirkulärt byggande kan generera nya jobbtillfällen och bidra till ökad sysselsättning. Det avser både den ökade efterfrågan på befintliga professioner, exempelvis finsnickare, samt en möjlighet till nya professioner där det krävs kompetens kopplat till bevarande och återbruk. Verksamheter som återbrukslaget kan vidare ge möjligheter att skapa arbetsmarknadssociala insatser. Visserligen anges exempel (sidan 36, Boverkets rapport 2024:26), men det är en nytta som är viktig del i analysen som görs.

Avslutningsvis behöver servicenämnden lyfta att lagen om offentlig upphandling (LOU) verkar försvårade för möjligheter till återbruk (sidan 66, Boverkets rapport 2024:26). Ett exempel på försvårade omständigheter i LOU kopplat till återbruk är hur kommuner ska kunna sälja och köpa återbrukat material mellan olika aktörer. Servicenämnden hade sett det som positivt om en utredning gjordes om hur LOU 19a kap. 3-6 §§, som avser möjlighet till att undanta LOU om en vara eller tjänst bara kan anskaffas på ett sätt, skulle kunna tillämpas vid anskaffning av återbrukat material.

Ordförande Frida Trollmyr (S)

Nämndsekreterare Jim Johansson